

Коломієць М. С.
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО- КУЛЬТУРНИЦЬКИЙ РУХ (1963-1972 РР.)

Висвітлюються основні процеси, що протікали в українській культурі у 1963-1972 рр. Зроблено спробу аналізу впливу на творчий процес діячів "буржуазного націоналізму".

Ключові слова:

Літературно-мистецька політика, нонконформізм, русифікація, формалізм, відлига, культура.

До цієї проблематики у різній мірі українські науковці Баран В. [1], Попович М. [2], Овчаренко Ф. [3], Заплотинська О. [4].

Головними завданнями статті автор вважає дослідження і переосмислення ролі П.Шелеста у історії нашої держави, виявлення механізмів його літературно-мистецької політики та здійснення ідеологічного контролю за творчістю поетів, письменників, скульпторів, кінорежисерів, композиторів тощо.

Переважає більшість вітчизняних науковців – істориків, культурологів, філософів, літераторів, мистецтвознавців характеризують політику П.Шелеста у галузі культури в цілому як успішну, таку, яка активізувала творчий процес, викликала свого роду "культурний ренесанс". Аналіз різного роду літератури, джерел дозволяє зробити висновок про значний інтерес голови республіканської партійної організації до потреб культури.

Культура напочатку 1960-х років мала розвиватись за умов тотальної русифікації, політики інтернаціоналізму, жорсткого ідеологічного контролю органів влади та ідеологічних структур.

Значно посилюється ідеологічний тиск на інтелігенцію після того, як наприкінці 1962 року М.Хрущов відвідав виставку молодих художників у Манежі [5,с.272] й відбулися зустрічі партійно-державного керівництва СРСР з мистецькою елітою 17 грудня 1962-го і 8 березня 1963-го років в Москві. На них діячі культури зазнали нищівної критики, їх було звинувачено "у відступах від соціалістичного реалізму та проявах формалізму".

Побоюючись розповсюдження націоналістичних тенденцій, ЦК КПУ у квітні 1963 року провів у республіці секретні наради. На яких було заявлено, що "ми зараз не можемо вдатися до масових репресій, але ми готові для боротьби з націоналізмом зробити все..." [6, с.251].

Протягом 1963-1972 років відбувся ряд пленумів, що ухвалили постанови, що відбивали ідеологію того часу. Так Пленум ЦК Компартії України (1-2 липня 1963 р.) прийняв Постанову про дальше піднесення ідеологічної роботи. У ньому мовилося про те, що "основними напрямками ідеологічної роботи в нашій країні є формування комуністичного світогляду трудящих, підвищення культури народу; ...виховання в душі радянського патріотизму і соціалістичного інтернаціоналізму, рішуча боротьба проти всіх форм буржуазної ідеології" [7, с.755]. У 1960-1970-х роках утверджується зневажливе ставлення до української мови. Згідно статистичних даних, вдається простежити, що у тиражах українських видавництв відсоток української книги впав з

80% у 1950 році до 66% у 1963 році. Україномовна книжкова продукція становила 3321 назву, близько 4,3% при 17% українського населення в Радянському союзі – тобто фактичне відставання у 4 рази. Отже, Україна повинна була б давати хоча б 15 книжкової продукції, як давала насправді. Причому ця продукція з 1958 року майже не збільшувалася, і в 1963 році зменшилася проти 1962 року і становила вже і по назвах, і по тиражах менше 1/10 від всесоюзної. (9,8% назв та 9,2% тиражу) [8, с.614-615]. Ще гіршою виявилась картина з періодичними виданнями. Якщо у 1950 році в Україні виходило всього 1192 газети, з них українською мовою 972, тобто більшість, то в 1963 році з загальної кількості газет в Україні 2366 українською мовою виходило тільки 765, тобто менше третини [9, с.618-619].

Реакцією на це автор вважає лист П.Шелеста з приводу нестачі паперу (1965) та лист про збільшення кількості періодичних видань в Україні (1968), адресовані ЦК КПРС. У першому він наголошує на тому, що “за останні роки Держплан СРСР постійно не задовольняє треб УРСР у друкованих видах паперу... у результаті цього у республіці з року в рік скорочується випуск книжкової продукції. Якщо у 1963 році було видано 7599 назв книг і брошур тиражем 116,3 мільйонів екземплярів, то у 1965 році – 7251 назва тиражем 110,7 мільйонів екземплярів, причому їх загальний об’єм зменшився. ЦК КПУ просить ЦК КПРС віднайти можливості і вирішити питання надання УРСР паперу у кількостях, необхідних для виконання республікою держплану видання політичної, художньої, навчальної та іншої літератури” [10, арк.5]. У другому листі П.Шелест зазначає, що “у 1910 році в Україні виходило 89 журналів. На даний час – 78 журналів, що ні в якій мірі не задовольняє усе зростаючих потреб населення. Громадськість республіки та ряд діячів культури ставлять нагальне питання про відновлення раніше існуючих в Україні журналів, а також про відкриття ряду нових видань. Усі постанови ЦК КПУ про видання нових журналів перебувають в ЦК КПРС. Однак жодна з наших пропозицій поки що не була підтримана. ЦК КПУ вважає збільшення кількості періодичних видань в Україні назрілим питанням і просить підтримати наші пропозиції” [11, арк.179-182].

Було завдано ряд нищівних ударів по українським старожитностям. У травні 1964 року, у рік 150-літнього ювілею Т. Шевченка була “організована” пожежа в Центральній бібліотеці Академії наук УРСР. З семи поверхів бібліотеки згорів “чомусь” саме той, де була україністика – 600 тис. томів цінних творів, рідкісних видань дореволюційного періоду, унікальні архіви.

В тому ж 1964 року, мабуть “випадково”, загорівся Видубицький монастир, в якому згоріла бібліотека Київської академії, скарби європейської літератури VII—VIII ст. Наприкінці 1974 року згорів відділ давньої української літератури в Інституті літератури АН УРСР [12, с.704].

З метою відродження української мови та культури, народних традицій у містах України виникали клуби творчої молоді. У Києві ініціатором клубу творчої молоді “Сучасник” виступили талановиті молоді митці Лесь Танюк, А.Горська, Л.Семикіна, В.Зарецький. Вони разом зі своїми однодумцями у рамках роботи клубу започаткували проведення літературних вечорів, молодіжних зустрічей. Особливий інтерес викликав поетичний вечір за участю В.Симоненка, І.Жиленко, М.Холодного, В.Коротича, також –

вечір пам'яті репресованого драматурга М.Куліша та інші. Вечір, присвячений 50-річчю з дня смерті Л.Українки 31 липня 1963 року отримав першу негативну оцінку вищого політичного керівництва. Причиною цього стали виступи І.Дзюби, Т.Цимбал, І.Драча, С.Тельнюка про принизливе становище українського народу, який поступово втрачав свою мову, відходив від джерел духовності та культури [13, Арк.35]. Не знаходив необхідного розуміння з боку влади і Львівський клуб творчої молоді, започаткований М.Косівим. Вже перші заходи, проведені ним, не вкладалися у рамки тогочасних ідеологічних концепцій.

Винятково важливу роль для розвитку культурницького руху мала проведена офіційна конференція з питань культури української мови, проведена 11-15 лютого 1963 року. Незважаючи на те, що від початку згадана конференція замислювалася як суто науковий захід, вона вилілася у справжній протест проти політики русифікації у всіх сферах політичного, економічного і духовного життя. Учасники конференції звернулися до ЦК КПУ і Ради Міністрів України із заявою, у якій просили здійснити такі заходи, спрямовані на розширення вживання української мови в усіх сферах життя [14, с.187].

Слід зазначити, що художники мали творити у жанрі соціалістичного реалізму, тому відповідно до державного замовлення ряд художників продовжували розкриття трагізму війни. Це були такі художники: Я.Левич ("1941 рік"), К.Ломикін ("В окупації"), А.Сафаргалін ("Медсестра"). До образу Великого Кобзаря звертались: В.Хитров ("В рідному домі. Сестра") і С.Патик ("Т.Шевченко на батьківщині") [15, с. 101].

З середини 1960-х монументальне мистецтво збагатилось чудовими творами Т.Бриж ("Княгиня Ольга"), Д.Крвавича ("Садівниця") [16, с. 291]; створювалися також монументи воїнам, пам'ятники Слави (В.Шатух, Б.Довгань, І.Коломієць та інші). Що ж до майстрів монументально-декоративних творів, вони прикрашали тепер не тільки унікальні споруди, але й фасади звичайних будинків, шкіл, кінотеатрів і мали слугувати вимогам соціалістичного реалізму, звеличуванню радянської дійсності. Це панно у фойє кінотеатру "Україна" (Н.Гаркуша), оздоблення Палацу піонерів (А.Рибачук, В.Мельниченко) тощо [17, с. 201].

В цей час виникає нонконформіська культура ("неофіційне мистецтво", "шістдесятництво", "дисидентський модернізм"). Причому характерні риси нонконформізму пронизують усі сфери культури: музику, літературу, кінематограф, театр, образотворче і монументальне мистецтво. Серед нонконформістів автор прагне наголосити на особливій ролі художниці А.Горської, яка створила нову монументальну школу під впливом бойчукізму, затаврованого в ті часи і залишила ряд творів, переважно на Донбасі. Вона та її однодумці виступали проти безпроблемної і декоративної мозаїки, характерної для монументально-декоративного мистецтва тієї доби. А.Горська зазначала: "Я працюю, щоб було мистецтво сучасне, українське, яке представляє свій народ" [18, с. 143].

У 1964 році вона разом з П.Заливахою, Л.Семикіною створили у Київському університеті вітраж до 150-річниці від Дня народження Великого Кобзаря. Каркас, на якому мало кріпитись скло, митці передбачили підкреслено грубим, як ґрати. Постаць Т.Шевченка, котрий за ґратами пригортав Матір-Україну, доповнювали цитати з його творів. Проте цей твір не сподобався владним структурам. Його було знищено, а

А.Горську та Л.Семикіну виключили зі Спілки художників. Проте А.Горська продовжувала працювати.

Разом з В.Зарецьким, Г.Синицею, Г.Зубченко, О.Короваєм вона виконала мозаїки у архітектурному ансамблі експериментальної ЗОШ №5 у м.Донецьк. Там же, у 1967 році, вона із В.Зарецьким та Г.Синицею виконала мозаїку “Дорогоцінність” в інтер’єрі ювелірної крамниці “Рубін”. Також групою монументалістів начолі з А.Горською було виконано два мозаїчних панно в маріупольському ресторані “Україна” “Дерево життя” та “Боривітер”.

У 1960-х у зв’язку з відлигою, входять в українську культуру нові творці – Д.Павличко, В.Симоненко (“Земне тяжіння”, “Поезії”), Б.Олійник (“12 вал”), Л.Костенко, В.Стус (“Зимові дерева”), І.Драч (“Протуберанці сонця”) та інші. Поети і письменники поставили в центр проблематики своїх творів людину на складних перехрестях історії. Через ідеологічні заборони постраждали Л.Костенко, В.Симоненко, В.Стус та інші діячі, яким не давали вільно публікуватись.

А ось щодо молодого Д.Павличка у своєму щоденнику П.Шелест зазначає: “Зі Львова до Києва переїхав на постійне проживання Д.Павличко – молодий поет з прекрасними задатками, але, кажуть, що ідеологічно не зовсім стійкий, хоча у цьому питанні немає критерію. Його встановлюють окремі “ідеологічні боси”, і особливо це робиться в тих випадках, коли грамотна освічена людина має свою думку і висловлює її. Вважай, ти можеш потрапити до “нестійких” [19, с. 157]. А вже в березні 1968 року є наступний запис, що свідчить про ставлення П.Шелеста до культурницького руху, в якому брав участь поет: “прийняв Д.Павличка, з ним була дуже ґрунтовна і серйозна розмова. Я йому відверто сказав і навіть покартав за те, що він може пошкодувати про це, але, можливо, це буде пізно” [20, с. 253]. В зазначений час Д.Павличко працював у якості кінорежисера. За його роботами було поставлено фільми “Сон” у співавторстві з В.Денисенком та “Захар Беркут” у співавторстві з Л.Осикою.

Початок 1960-х давав можливість обмеженого виходу на виставки. Міністерство культури УРСР не використовувало тотально систему держзамовлень як важіль впливу на творчість художників. Управління образотворчим мистецтвом при Міністерстві культури лише реєструвало пропозиції художників і не впливало на напрямок їхньої творчості [21, арк.12]. Внаслідок цього український глядач на початку 1960-х познайомився на виставках з “формалістичного плану” роботами молодих художників: А.Рибачук, Г.Гавриленко, Є.Коткової, Ю.Єгорової, Т.Бриж [22, арк.15].

У своєму листі до ЦК КПРС щодо ідеологічної статті “Художник, мистецтво, час” від 20 січня 1965 року П.Шелест висловлює свої думки і пропозиції щодо неї. Головний недолік він вбачає у тому, що вона звернена не до читачів, не до громадськості, а лише до працівників мистецтва, переважно до літераторів. У ній багато виразів загальних, чітко не визначених, також “невірним є розуміння принципів соціалістичного реалізму” [23, с. 47-49].

Вкінці 1964-напочатку 1965 років відбувається остаточний злам у літературно-мистецькій політиці. Тон партійних настанов набував все більше імперативного характеру. Особливим індикатором нової епохи в ідеологічній політиці стало зауваження Ідеологічного відділу ЦК КПУ, що автори ряду творів допускають найбільше помилок у

зображенні “боротьби партії проти шкідливих наслідків культу особи Сталіна” [24, арк. 114]. Також у доповідній записці ЦК КПУ “Про міри по покращенню творчої і суспільної діяльності художньої інтелігенції республіки” підіймалось питання недоліків у вихованні творчої молоді. “Адже траплялося, – зазначалось у документі, – поряд із справедливими виступами проти декларативності і плакатності деякі молоді митці в полемічному захопленні стали заперечувати будь-які досягнення радянського мистецтва”. При цьому згадувались імена І. Драча, М. Вінграновського, Л. Костенко, В. Дрозда, “у творчості яких поряд з іншими помилками мистецького плану, помітні були елементи національної обмеженості” [25, арк. 40, 44]. Посилилась “попередня” цензура, здійснювана Державним Комітетом Ради Міністрів УРСР. Впродовж дев’яти місяців 1964 року тільки в республіканських видавництвах було повернуто на доопрацювання, виправлення і додаткове редагування 49 творів, у зв’язку з наявністю в них “серйозних помилок політично-ідеологічного характеру”, а цензурне втручання з тих же причин було здійснено більш як у 100 праць, частину яких взагалі було знято з виробництва [26, арк. 114]. Почалися нападки на журнали, в яких “намітилися тенденції, несумісні з ленінськими принципами партійності і народності літератури і мистецтва” [27, арк. 70]. У 1965 році журнал “Жовтень” звинувачено в тому, що він “грішив” спрямуванням уваги читачів на творчість українських авторів минулого. У 1967-1969 роках і критики зазнали журнали “Дніпро” та “Вітчизна”.

Як зазначав Ф. Овчаренко, в Україні приборкання непокірливих проходило плещифічно. З одного боку, в ЦК перший секретар і секретар мали спрямувати зусилля творчих організацій на зростання їхньої ролі в загальносуспільному процесі, на випуск високохудожньої літератури, кінофільмів, творів мистецтва, а з другого боку, в Політбюро лунали голоси на введення жорсткого режиму для неслухняних. Більш того, секретар ЦК за поданням парткомісії мав розглядати персональні справи окремих митців і виключати їх з партії за твори. Цензура і втручання КДБ в роботу діячів культури стали прикметою того часу. Так, з подачі парткомісії, яку очолював І. Грушецький, розпочався наступ на письменників. І. Чендей був звинувачений у націоналізмі за твори “Березневий жні” і “Іван”. Незважаючи на повну безпідставність доносу, І. Чендея було виключено з партії [28, с. 166-167].

В 1965 році розпочались арешти української інтелігенції. В січні 1966 року розпочалися судові процеси у Луцьку, Івано-Франківську, Львові.

Аби ознайомити світову громадськість з подіями в Україні, В. Чорновіл упорядкував резонансну працю “Лихо з розуму”. В ній було опубліковано біографічні дані жертв “першого покосу”, документи з кримінальних справ, особисті листи з концтаборів. Як відредагувала влада, можемо судити зі спогадів П. Шелеста. В своєму записі від 3-15 січня 1969 року він наголошує: “Про дисидента В. Чорновола потрібно зібрати всі матеріали, узагальнити все і висунути йому звинувачення. Але все це можна робити тільки з санкції Москви, але, якщо ми будемо зволікати, нас звинуватять у примиренні з “фрондою”” [29, с. 299]. Подібні звинувачення стосувались журналів “Вітчизна” і “Дніпро”.

І. Дзюба написав твір “Інтернаціоналізм чи русифікація?” (1965) і протиставляючи ленінській національній політиці політику сталінську і хрущовську, робить висновок про

порушення принципів ленінської національної політики. У своєму щоденнику у записі від 3 січня 1966 року П.Шелест зазначав: “Мені доповіли про лист Дзюби...Потрібно було вживати термінових і рішучих заходів. Було доручено Скабі та Кондуфору підготувати пропозиції, щоб їх розглянути на Секретаріаті ЦК і вжити заходів [30,с.222].

Приголомшуючу роль відіграв в літературному житті яскравий представник шістдесятників О.Гончар. Його особливо гострий твір, роман “Собор” прозвучав як звинувачення панівному нігілізмові щодо духовних цінностей українського народу.

І ось висвітлення цілої драми навколо подій, пов’язаних з виходом цієї книги. 29 березня 1968 року відбувся Пленум ЦК компартії України, який розглянув питання “Про дальше поліпшення партійної інформації як важливого засобу піднесення організаторської та ідейно-виховної роботи парторганізації України”. З-поміж виступаючих був і О.Ватченко, який, порушивши порядок денний, почав “громити” О.Гончара за його “Собор”.

Хоча жоден учасник Пленуму не підтримав дніпропетровського захисника компартійних ідей, П.Шелест зреагував, заявивши: “Хочу кілька слів сказати в зв’язку із виступом товаришів з приводу роману О.Гончара “Собор”. Мені важко висловити власну думку про зміст цього роману, оскільки в силу певних обставин я не встиг його ще прочитати, хоча знайомий з деякими рецензіями, опублікованими в пресі. Як відомо, всякий твір літератури і мистецтва оцінюється його ідейною спрямованістю і користю для нашого соціалістичного ладу, тим, як він сприйнятий і оцінений народом і яким успіхом користується в читачів. А не кількістю рецензій в пресі. Мені здається, що незабаром читачі роману “Собор” – робітники, колгоспники, інтелігенція відверто скажуть про роман своє вагоме слово [31,арк.182-183]. Зрештою, за активної підтримки П.Шелеста роман було видано і він користувався неабияким успіхом.

Москва багато років не дозволяла будувати Києву Палац культури, оснащений за останнім словом техніки. П.Шелест виявився людиною сміливою. Він скористався тим, що Кремль не виступав проти будівництва у Києві великих кінотеатрів. Під приводом цього за його ініціативи було розпочато побудову палацу Україна. Згідно документам, будували кінотеатр, а по проєкту – республіканський палац.

До П.Шелеста випускалось мало україномовних фільмів. За його часів вийшли фільми “Тіні забутих предків”, “Білий птах з чорною відзнакою”, “Сон” та інші. Шелест в щоденнику від 24 березня 1971 року зазначає: “Майже всім складом Політбюро ЦК КПУ були на перегляді фільму “Білий птах з чорною ознакою”. Фільм зроблено добре і він заслуговує уваги, безумовно, буде сприйнятий глядачами добре і отримає високу оцінку спеціалістів” [32,с.341].

Ф.Овчаренко, секретар ЦК з питань пропаганди та ідеології, згадуючи про збори творчого активу кінематографістів, наголошує, що “немає в нас фільмів, достойних Ленінської та Шевченківської премій. “Тіні забутих предків” – фільм світового звучання. Студія Довженка в скрутному стані. Ми можемо давати 12-15 фільмів, а ми даємо – 10. Треба створити матеріальну базу” [33,с.210]. Через заборону ідеологічних органів на тривалий час потрапили на полиці фільми К.Муратової “Короткі зустрічі” (1968, вийшов на екран у 1987 році), “Довгі проводи” (1971, вийшов на екрани у 1987 році), “Криниця для спраглих” Ю.Ілленка (1965, у прокаті з 1987 року).

Отже, П.Шелест у своїй політиці мав лавірувати між представниками двох дискурсів – націоналістичного і комуністичного. З одного боку, він прагнув зберегти та розвинути в нашій культурі все те найкраще, що сформувалось на той час. Він робив усе для того, щоби українці не забували своєї національної приналежності, були гордими за свою історію. А це – немало, виходячи з реалій того часу, часу здійснення політики русифікації, інтернаціоналізації, нівелювання будь-яких національних рис радянських народів. Складним є питання щодо переслідувань і утисків стосовно діячів національно-культурного руху, проте як видно з вище сказаного, П.Шелест був змушений виконувати вказівки ЦК КПРС, виходячи з реалій того часу. До того ж його було усунуто з посади за недостатню боротьбу з націоналістичним рухом.

Використана література:

1. Баран В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-ті рр.). – Київ: Альтернативи, 1999. – 303 с.
2. Попович М. Нарис історії української культури. – Київ: Артєк, 1998. – 728 с.
3. Овчаренко Ф. Спогади. – Київ: Оріяни, 2000. – 330 с.
4. Заплотинська О. Літературно-мистецьке життя України в дзеркалі партійної політики 1960-х років / Україна – XX ст.: Культура, ідеологія, політика. Зб. статей. – Київ, 2005. – Вип.8. – с. 304-317.
5. Молева Н.Г. Манеж. Год 1962: Хроника – размышление. – Москва: Советский писатель, 1989. – с. 272.
6. Национальный вопрос в СССР. – Сборник документов. / Составитель Р.Купчинский. – Б.м.: Сучасність, 1975. – 442 с.
7. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК КПРС. – Т.2 – Київ, 1977. – 922 с.
8. Народное хозяйство СССР в 1963 году. Статистический ежегодник. – Москва, 1965. – 755 с.
9. Там само.
10. Центральний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф.1. – Оп. 24. – Спр.6270.
11. Там само. – Оп.25. – Спр.2.
12. Попович М. Нарис історії української культури. – Київ, 1998. – 728 с.
13. ЦДАГО України. – Ф.1 – Оп.25 – Спр.868.
14. Национальный вопрос в СССР...
15. Історія українського мистецтва./За ред. Бажана М./ – т.6. – Радянське мистецтво 1941-1967 років. – Київ, 1968. – 450 с.
16. Там само.
17. Там само.
18. На шаблях сидіти жорстко.// Київ. – 1990. – №12. – с. 139-150.
19. Шелест П. Справжній суд історії ще попереду. Спогади, щоденники, документи. / Упоряд. Баран В.К.; За ред. Шаповала Ю.І. – К., 2003. – 807 с.
20. Там само.
21. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.31 – Спр.1942.
22. Там само.
23. ЦДАГО України. – Ф.1 – Оп.24. – Спр.5990.

24. Там само. – Спр.5901
25. Там само. – Спр.5905.
26. Там само. – Спр.5901.
27. Там само. – Спр.6160.
28. Овчаренко Ф. Вказ. праця.
29. Шелест П.Справжній суд...
30. Там само.
31. ЦДАГО України. – Ф.1 – Оп. 1. – Спр.2058.
32. Шелест П. Справжній суд...
33. Овчаренко Ф. Вказ. праця.

Коломиец М.С. Украинское национально- культурное движение (1963-1972).

Рассматриваются основные процессы в украинской культуре 1963-1972 гг. Сделана попытка анализа воздействия на творческий процесс деятелей "буржуазного национализма".

Ключевые слова: *литературно-искусствоведческая политика, нонконформизм, русификация, формализм, "оттепель", культура.*

Kolomiets M. S. Ukrainian National Cultural Movement (1963-1972)

Covers the main processes that leaked in Ukrainian culture in 1963-1972 years. It is made attempt to analyzed the impact of the creative processes figures of "bourgeois natsionalizm".

Keywords: *literary and artistic policy, nonconformism , rusification, officialism, "thaw", culture.*

Пилипів І.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄПІСКОПІВ СТАНІСЛАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УГКЦ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ В 1907 – 1945 РР.

У статті висвітлюються заходи греко-католицьких єпископів з організації та діяльності духовної семінарії у Станіславській єпархії в 1907 – 1945 рр.

Ключові слова: *єпархія, єпископ, митрополит, священник, Українська греко-католицька церква.*

В статье освещаются мероприятия греко-католических епископов по организации и деятельности духовной семинарии в Станиславской епархии в 1907 – 1945 гг.

Ключевые слова: *єпархія, єпископ, митрополит, священник, Українська Греко-католицька церква.*

Igor Pylypiv

ANNOTATION

Activities of Bishops of the Stanislav Eparchy of UGCC to organize and develop a seminary in 1907-1945y.y.

The article covers events and activities of the Greek-Catholic Bishops aimed at creation and development of a seminary in the Stanislav Eparchy in 1907-1905 y.y.